יח א מיי' פ"ד מהלכות קה"ח הלכה יח:

יט ב מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ז:

כ ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע א"ח סימן י סעיף ס:

כא ד מיי' שם פ"א הלכה ט טוש"ע שם סעיף ס:

כב ה מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ו:

כג ו מיי' שם פ"ג הלכה א טוש"ע א"ח סימן ט סעיף א:

מסורת הש"ס

חמץ בפסח ויוה"כ דכרת סמכינן "אריסקי הבא דעשה בעלמא לא כל שכן אלא אמר רבא הא מילתא אמרי ואיתמר במערבא משום דרבי זירא כוותי שמא יקרע סדינו בתוך ג' ויתפרנו והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי, שרא רבי זירא לסדיניה ר' זירא אמר גזירה א) (נמי) משום כסות לילה ואמר רבא הא *מילתא אמרי ואיתמר במערבא משמיה דר' זירא כוותי היא של בגד וכנפיה של עור חייבת, היא של עור וכנפיה של בגד פטורה, מאי טעמא? עיקר בגד בעינן, ב) רב ארחאי אזיל בתר כנף. אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא הטיל לבעלת שלש והשלימה לארבע פסולה [משום] תעשה ולא מן העשוי ג) מיתיבי חסידים הראשונים כיון שארגו בה ג' היו מטילין לה תכלת אימא כיון ד) שפצעו בה ג' היו מטילין לה תכלת ומי אמרינן תעשה ולא מן העשוי (איני) ה) והאמר ר' זירא הטיל למוטלת כשרה אמר רבא ו) השתא בבל תוסיף קאי, מעשה לא הוי, מתקיף לה רב פפא ז) ממאי דגברא לאוסופי קא מיכוין דלמא לבטולי קא מיכוין ובל תוסיף ליכא, מעשה איכא אמר ר' זירא אמר רב מתנא אמר שמואל תכלת אין בה משום כלאים ואפי' בטלית פטורה מאי טלית פטורה אילימא דלית בה שיעורא והתניא טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו והגדול

חמץ בפסח כו'. כשהיו מעברים שנה היו שולחין אגרות לגולה לעשות ב' אדרים כדאמרינן בפ' קמא דסנהדרין (דף יא·) מודעין אנחנא לכון כו': **הא מילתא אמרי** · אנא הכא ח) ואמרי במערבא משום רבי זירא כוותי דמשום הכי אסרו ציצית בסדין: **גזירה מן משום שמא יקרע סדין** · קודם לכן בתוך ג' אצבעות י) לשפת הכנף דהיינו מקום הציצית: **ויתפרנו** · בחוטי פשתן ויניח סוף החוטין התלויין שם ואחר כך יתן בה שני חוטי תכלת וירצף אותן שניים של לבן עמהם: והסוברים אמרה תעשה ולא מן העשוי ונמצאת ציצית פסולה והוו כלאים שלא במקום מצוה: **תעשה ולא מן העשוי** · דפסול היינו יא) שעושה מתחילה שלא לשם ציצית ולא נעשה כמצותו ואחר כך תקנו קרינן ביה יב) ולא מן העשוי ונמצא ציצית פסולה: **שרא ר' זירא לסדינים** · התיר ציציותיו מסדינו שהי' של פשתן ונטלן משום שמא יקרע והיינו דאמר רבא איתמר במערבא משמיה דרבי זירא כוותי: **ס"נ ר' זירא אמר גזירה משום כסות לילה** · שמא יתכסה בו בלילה דפטור מציצית שנאמר וראיתם אותו וזכרתם פרט לכסות לילה ונמצא מגה מכלאים שלא בשעת מצוה: **וכנפים של עור** · שנחתכו קרניה ותלה בהן עור: **אזיל בתר כנף** · ועביד איפכא: **הטיל** · ג' ציצית לבעלת ג' כנפים ואחר כך תלה בהן קרן ד' ועשה בו ציצית פסולה דג' ראשונות עשוין מתחילה שלא כמצותה וכי הדר מתקנה איכא תעשה ולא מן העשוי: **חסידים** · זריזין במצות: **כיון שארגו** · בטלית ג' אצבעות יג) דמיקרי בגד כדאמרינן לגבי טומאה: **היו מטילין בה תכלת** · בשני קרניה ולכי גמרי לה הוו מטילין לשנים אחרים ולא אמרינן תעשה ולא מן העשוי יד) ואע"ג דלא הוה מחייבין בציצית עד שתהא כדי שיתכסה בה קטן ראשו ורובו כדלקמן (א) [א] שכל ציצית שלא נעשית מתחילתה לשם ציצית אע"פ כשנעשית שלא לצורך איכא מן העשוי דהא הכא שלא לצורך נעשית דלא הוו לה אלא ב' קרנות דאלו קרנותיה האחרים אינן ראויין לציצית שהרי סופו להוסיף עליה הרבה והויא לה ציצית למעלה מג' ואנן תוך שלשה בעינן: **כיון** טו) **שפצעו בה ג'** · כיון שהגיעו לג' אצבעות האחרונים מטילין לה תכלת מיד ולא משהו לה מידי דהשתא ליכא למימר תעשה ולא מן העשוי דהא מכיון שהגיעו לתוך ג' האחרונים הוו להו אותן שתי קרנות נמי ראויין לציצית שכשתגמר נמצאת ציצית בתוך ג': **הטיל למוטלת** · שהיה בה ד' ציצית והטיל לה ד' אחרים טז) כשרה בהני בתראי ואע"ג דהדר פסקינהו לקמאי והא הכא דשלא לצורך עבדינהו בשעת עשייה ומכשרה בהו: **אמר רבא** · לעולם שלא לצורך מן העשוי קרינן ביה והכא נהי מכשרה בבתראי דקאי בבל תוסיף כי עבדינהו ולא הוו מעשה דכיון דעובר על דברי תורה לא מיקרי מעשה הלכך כי פסיק לקמאי היא הויא עשייתן דבתראי (עשיה) אבל שלא לצורך דבעלת ג' שאינו עובר עליה הוי מעשה לאקרויי ציצית העשויה בפסול ואיכא כשגומרה תעשה ולא מן העשוי יז): **מעשה איכא** · והדר קושיא לדוכתה: **תכלת אין [בה] משום כלאים** · קס"ד דהכי קאמר ציצית יח) אין בהם משום כלאים ואפילו כו':

שמא יקרע סדינו בתוך ג' · פי' בקונטרס בתוך שלש לכנף וכשיתפרנו בחוטי פשתן יניח סוף החוטין תלויין שם לציצית והוה ליה תעשה ולא מן העשוי ואפי' לרבנן דאמרי (לעיל דף לח·) דתכלת אינה מעכבת את הלבן היינו כשיש ד' חוטין אבל הכא דליכא אלא ב' לא מיהו הוה ליה למינקט משום דבעינן שזורין או תלייה לשמה אבל תעשה ולא מן העשוי ליכא לפי מה שאפרש לקמן גבי עשאה מן הקוצים ומן הגרדין וכו' והא דתניא לקמן (דף מא.) טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור, תוך ג' רבי מאיר אומר לא יתפור וחכ"א יתפור אפי' [ג] לרבנן גזרינן שמא יתפור ויהא בו איסור כלאים ומיהו קשה מההיא דרב הונא דאמר לקמן (דף מא:) רחוק מן הכנף ד' הוי מצוה ציצית אבל מברייתא דחסידי ליכא לאקשויי דהא מפרשינן בסמוך כיון שפצעו שלש לכך צריך לפרש תוך שלש היינו שנקרע הכנף שהציצית תלוי בה ולא נשתייר ג' והוי כאילו נפסק לגמרי אבל אם נשתייר בו ג' לדברי הכל חיבור מעליא הוי והשתא שמעינן כר' מאיר אתיא והא דלא גזרינן שמא יקרע כולה דהא לא שכיח והא דמשמע פ' דם חטאת (זבחים דף צד:) גבי בגד שיצא חוץ לקלעים דאפילו נשתייר בו ג' אלא שאין בו כדי משפרת לא חשיב חיבור ובפרק העור והרוטב (חולין דף קכג:) מוכח דכדי משפרת הוי טפי מג' שאני התם דכל הבגד נקרע אבל הכא שאינו נקרע רק חתיכה לא הוי יט) בפסול: כ) **ר' זירא אמר** · משמע דרב זירא לאו היינו רבי זירא ולא כפירוש הקונטרס בכתובות (דף מג:): **משום** כסות לילה · ר"ת פי' דכן עיקר כדאיתא פ' במה מדליקין (שבת דף כה:) ואינהו סבור משום כסות לילה מתוך כך יש להוכיח מכאן דהלכה כר' שמעון "דלילה לאו זמן ציצית היא ועוד אמרינן פ' במה מדליקין (דף כז·) אשר תכסה בה למה לי לאתויי כסות סומא והיינו כר"ש דלרבנן דרבי שמעון מוקמי ליה לרבות בעלת חמש ואמאי סתם הש"ס כר"ש אתא ועוד בפ' ב' דברכות (דף יד:) אמרינן שלא היו אומרים במערבא פרשת ציצית בלילה [ורב יוסף אמר עלה] כמה מעליא האי שמעתא וסתם ברייתא נמי פ"ק דזבחים (דף יח:) כר' שמעון מוקי ורב יהודה דרמי תכלתא לפרזמא דאינשי ביתיה לקמן (דף מג·) ובפ"ק דסוכה (דף יא·) ר"י לבד היה עושה כן ובפ"ק דברכות (דף יג·) אמר ר' יהושע בן קרחה למה נסמכה פרשה וכו' לומר שזו נוהגת בין ביום בין בלילה וזו אינה נוהגת אלא ביום ואור"ת אע"ג דכסות יום חייב אפי' בלילה וכסות לילה פטור אפי' ביום מכל מקום מיקרי שפיר זמן גרמא שהיום גורם לחייב המלבוש מיהו בירושלמי דקדושין ובתוספתא גרסינן איזו היא מצות עשה שלא הזמן גרמא כגון אבידה ושילוח הקן ומעקה וציצית ורבי שמעון פוטר את הנשים מן הציצית אמר להם רבי שמעון אי אתם מודים לי שהיא מצות עשה שהזמן גרמא שהרי כסות לילה פטור אמר ר' אילא טעמא דרבנן שאם היתה טלית המיוחדת ליום ולילה חייבת ובספרי נמי תניא על כנפי בגדיהם שומע אני אף בעלת ג' וכו' שומע אני אף כסות לילה במשמע ת"ל וראיתם אותו ביום ולא בלילה ואם היתה טלית מיוחדת ליום ולילה חייבת בציצית ול"נ: **והאמר** ר' זירא הטיל למוטלת כשירה · תימה הכי ס"ד דרבי זירא לית ליה תעשה ולא מן העשוי הא כאן ר' זירא גופיה אית ליה לעיל וי"ל דס"ד כיון דתחילת הנחתן לשם מצוה לא שייך ביה תעשה ולא מן העשוי אבל לעיל כי חתך נתבטלה הנחתו: **בבל** תוסיף קאי מעשה לא הוי · דכיון דעביד איסורא לא חשיב עשייה ובשעת קצירת הראשונים זו היא עשייתן ולא דמי להא דפ' קמא דסוכה (דף יא·) דלא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן ול"נ: **ממאי** דגברא לאוסופי קמיכוין · [ג] אפילו למאן דאמר בפ' בתרא דעירובין (דף ק·) דלעבור משום בל תוסיף לא בעי כוונה ומשמע נמי בההוא פירקא דלרבי יהושע לא בעי כוונה מ"מ הכא מודה דליכא בל תוסיף כיון דלבטולי קמיכוין: **תכלת** אין בה משום כלאים ואפילו בטלית פטורה · מדקאמר ואפילו ולא קאמר אפי' בלא וי"ו משמע דבלא טלית פטורה איצטריך לאשמעינן דתכלת אין בה משום כלאים וכי האי גוונא דייק פ' טרף בקלפי (יומא מו·) אומר היה ר"מ אברי עולה חול שנתותרו עושה לכן מערכה וסודרין ואפי' בשבת וזוכתא [ד]סוגיא דהתם דתרתי מילי אשמעינן כנ] ואור"ת דהכא נמי אשמעינן דאפילו בלילה אין בה משום כלאים אף על גב דלאו זמן ציצית היא דלגמרי התיר הכתוב כלאים של ציצית והא דגזרינן לעיל משום כסות לילה היינו כסות שאינו מיוחד רק [ה] ללילה (ור"ת סותר פירוש שלמעלה) דכסות יום חייב אפילו בלילה וכן פרק קמא דקדושין (דף לד·) ותדע דאמרינן

אחמץ בפסח ויוה"כ דאיסור כרת סמכינן אריסקא ששולחין לגולה כשמעברין אדר או אלול: הבא דעשה בעלמא הוא דכתיב ועשו להם ציצית לשכן לא כ"ש דסמכינן: אלא מה טעם אסורה גזירה שמא יקרע סדינו בתוך ג' אצבעות סמוך לכנף מקום שראוי להטיל ציצית ויתפרנו להקרע בחוט של צמר או של פשתים והעמים שמשתייר מן החוט של תפר ויעשנו ציצית עם חוטין אחרים והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי ולא הוי ציצית ועובר משום כלאים. מאי טעמא האי דכתיב על כנפי בגדיהם בעינן עיקר טלית דבר שהוא של בגד: אמר רב סחורה הטיל ציצית לבעלת שלש כנפים והשלימה לד' שעשה לה כנף רביעי והניח בו ציצית רביעי פסולה מאי טעמא דכי הטיל לבעלת ג' לא הוי ציצית ולאו בת חיובא היא דהוא שעשאה דעל ארבע כנפות כסותך אמר רחמנא ולא של ג' וכי משלים לה ד' לאו כלום הוי דהדר תלה מיחזי כמו שלא נעשו לשום ציצית ולא סגי למיחשבינהו הנהו דתעשה אמר רחמנא בעינן חיובא ולא מן העשוי כבר שלא בזמן חיובא: וחסידים הראשונים כיון שארגו בה בטלית ג' אצבעות היו מטילין לה תכלת לאותן שתי כנפים מפני שהיו זריזין במצות וכי משלמי לה לטלית כולה רמו לה ב' ציצית האחרים אלמא לא אמרי' תעשה ולא מן העשוי כבר: אימא כיון שבצעו בה שלשה כלומר כיון שנשארו ג' אצבעות האחרונים לא הוו משהו לה אלא לאלתר רמו לה תכילתא וכל הכנפים ביחד: והאמר ר' זירא הטיל למוטלת · היינו שהטיל ציציות אחרים לסדין שכבר היתה מוטלת לה ציצית כשרה ואין בה חיוב כלאים דחשבינן להו כמי שהטילן כולן ביחד דמי ולא אמרינן כי רמי הני בתראי לאו בת חיובא הואי דהכבר הוו לה ציצית הכא נמי שהטיל לבעלת ג' כי חזר והטיל הרביעי ליחשב כהטיל עכשיו כולן ביחד והוי ולא הפסל: אמר רבא מהא לא קשיא דהאי הטיל למוטלת משום הכי כשרה דבבל תוסיף (בעל) קאי אבל מעשה לא הוי הנך בתראי לצורך תיקון הטלית שכבר היא מתוקנת והוי כמאן דליתנהו משום הכי כשרה אבל הכא בהטיל לבעלת ג' מעשה קא עביד דהשתא הוא דמיתקנא כד משוי ביה האי ציצית רביעי וכיון דהנך ג' קמאי לאו בכשרות עבדינהו קרינא ביה תעשה ולא מן העשוי הלכך פסולה: מתקיף לה רב פפא לאו תיובתא דרבא מאי דהאי גברא דהטיל למוטלת לאוסופי קא מיכוין ולא לבטל כך קמאי דלמא לבטולי

שיטה מקובצת

א) גזירה משום כסות לילה דאי טעמא הוא עיקר ומינה שמעינן דלילה לאו זמן ציצית הוא ולפיכך אין להטיל ציצית בכסות לילה ואפילו מינה וקי"ל בהא כר"ש דפטר בציצית פטור ור"ת דאפילו בטינה פטור וכסות המיוחד ביום אי לביש ליה בלילה נמי מברך עליו וכן משמע בירושלמי ואמר הרד"י מקינן שכך היה מנהגו של הריב"א כשרה משכים קודם עמוד השחר ללמוד תורה היה מברך על טליתו משום התיא דירושלמי אבל לא היה נראה בעיני ר"ש בר שמשון לברך בלילה על הציצית כיון דלילה לאו זמן (הטילו) [ציצית] היא והיה נוהג בטליתות קודם עמוד השחר ובערבית והיה לוקח טלית שאולה להתעטף בו שלא הי' מברך עליו: ב) רב ארחאי אזיל בתר כנף · ואומר הר"י דאפילו לרב ארחאי כשעושין מעט עור על הכנף להחזיק הוי שפיר מין כנף כיון שלא נעשה הכנף לצמר ע"כ: ג) מיתיבי חסידים הראשונים כו' וא"ת אמאי לא פריך מהא [והא] דאמרינן תלאן ואח"כ פסק ראשי החוטין שלהן פסולה משום תעשה ולא מן העשוי וי"ל דהתם נעשו בפסול שלא היה בהם כי אם אחד ארוך ולא היה כלום בהא כ"ע מודו דאמרי' תעשה ולא מן העשוי דפסול אבל הכא שהציצית נעשו כהלכתן אלא שנעשו באיסור משו"ה פריך [עלה] מהך ברייתא שהיו מטילין לה ציצית אע"ג שעדיין לא היה לה אלא ב' כנפות כפי' רש"י וכן ההיא דסוכה דהדלה עליה גפן ואח"כ פסקה בלמטה הוא לכו"ע דהוי עשוי בפסול: ד) שבצעו בהן פ"ה כיון שנשארו את הבגד עד ג' אבל קודם ג' לא היו מניחים דלא הוי מקום הנחת ציצית ולא נהירא דא"כ (א) תקשי לקמן דף מ"א ע"ב דהיינו רב הונא דתנא דאמר לקמן ארבע בתוך ארבעה ונראה לפרש שבצעו בה שלש כלומר שנכנסו לתוך ג' אחרונות אבל קודם לכן כיון שעתידים להוסיף ג' שהוא בגד חשוב בפני עצמו מתבטל הכנף הראשון ואין הציצית בכנף הבגד כלל אבל בבגד שנגמר) בתוך ג' מה שמוסיף מכאן [illegible]

[illegible]

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה היו מטילין וכו' כדלקמן שמלה דכל ציצית שנעשית מתחילתה אע"פ שנעשית שלא לצורך ליכא מן העשוי [illegible]

* משום שמא יקרע

* ולא אמרינן תעשה ולא מן העשוי

* סוכה יא.

מקנה ✉
ב' אימרות של רבא שנאמרו גם בשם ר' זירא דמערבא (באר יטגאן) כוותיה

נושא
בגד של עור וכנפות של עור או הייפך מהו לגבי ציצית
(הוכח: בגד עור אינו חייב בציצית)

נושא
הטיל ציצית לבגד בעלת ג' קרנות (דבר שאינו חייב בציצית) והשלימה לד' - האם הוא פסול משום תעשה ולא מן העשוי

מקנה △ (מיקרא)
קושיות על ר' הונא שאומר פסול

▽ תשובות

◇ אימרות של ר' זירא - סימן זה יוצא לגמ' ב-מא.

נושא/מקנה
שלבים בנסיון להבין אימרה השנייה של ר' זירא "תכלת אין בה משום כלאים ואפילו בטלית פטורה"